

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้

บ้านดอนไร่

บ้านดอนไร่ หมู่ที่ ๒ ต.แหลมผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี

บันทึกความรู้

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บนวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น :
บริบทบ้านดอนใน หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย
อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ฝ่ายพัฒนาลูกค้าและช่องทาง :
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
469 ถนนนครสวรรค์ แขวงจันทริกา
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

บันทึกความรู้

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บนวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น
: บริบทบ้านดอนโน หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี

ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน 2560

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

ที่ปรึกษา : อธิธิพร วันดี ปรากฏทิพย์ เนตรน้อย

บรรณาธิการ: อติเรก วงษ์คงคำ

พิสิษฐ์ รัตนวารี

ศิลปกรรม: เพชรมณี พุทธิรักษ์

พิสูจน์อักษร : กมลวรรณ วันดี

ผู้จัดพิมพ์: ฝ่ายพัฒนาลูกค้าและชนบท :

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.)

469 ถนนนครสวรรค์ แขวงจตุรดา

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

สนับสนุนการพิมพ์ : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(ธ.ก.ส.) สำนักงานใหญ่ 2346 ถนนพหลโยธิน

แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ : 02 558 6555 , 02 280 0180

คำนำ

บันทึกความรู้ “ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บน
วิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น : บริบทบ้านดอนใน ” ชุดนี้ได้รับรวบรวมองค์
ความรู้การดำเนินงานของบ้านดอนใน หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย
อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีแนวคิดสำคัญในการพัฒนา คือ
“ท่องเที่ยวฐานเรียนรู้สู่การสร้างอาชีพ ” เป็นการสร้างวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ซึ่งได้มี
การพัฒนาฐานอาชีพ การแปรรูปอาหาร ที่สามารถต่อยอดสู่การ
ท่องเที่ยวในชุมชน สามารถดำเนินงานบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
เป็นที่รู้จัก และเป็นต้นแบบที่ดีในการศึกษาเรียนรู้ได้

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
เป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมการพัฒนา และยกระดับการ
รวมกลุ่มให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ต่อยอดจากการประกอบอาชีพจน
เกิดผลสำเร็จนี้ ได้เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญา
ปฏิบัติของบ้านดอนใน จึงได้จัดให้มีการถอดบทเรียนสังเคราะห์องค์
ความรู้ เพื่อเผยแพร่ต่อเครือข่ายที่สนใจต่อไป

คณะผู้จัดทำชุดองค์ความรู้ ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนทำให้
บันทึกชุดความรู้นี้มีความสมบูรณ์ในทุกมิติ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ศึกษาเรียนรู้ พร้อมนำไปปฏิบัติอย่าง
แท้จริง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

กันยายน 2560

กิตติกรรมประกาศ

บันทึกความรู้ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บนวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนบ้านดอนโน หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มีการดำเนินงานภายใต้ฐานแนวคิด “ท่องเที่ยวฐานเรียนรู้สู่การสร้างอาชีพ” ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ระเบิดจากข้างในด้วยการค้นหาต้นทุนและพัฒนาจนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองและยกระดับสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว ที่มีวิทยากรถอดบทเรียนได้ลงพื้นที่ในการถอดบทเรียนจัดการความรู้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ขอขอบคุณคณะทำงานจากชุมชนบ้านดอนโน หมู่ 2 และ ธ.ก.ส. พร้อมทั้งแกนนำในพื้นที่ที่ได้เสียสละเวลาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ขอบคุณทีมวิทยากรถอดบทเรียน ที่ได้ลงพื้นที่จัดทำบันทึกความรู้จากการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ที่เป็นเสมือนแนวทางในการพัฒนาและยกระดับสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถปฏิบัติได้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยเนื้อหาดังกล่าวได้รวบรวมไว้ในบันทึกความรู้ชุดนี้แล้ว

บรรณาธิการ

กันยายน 2560

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

บันทึกความรู้ “ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บน
วิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น : บริบทบ้านดอนใน ” ชุดนี้ได้รวบรวมองค์
ความรู้จากการดำเนินงานของชุมชนบ้านดอนใน หมู่ 2 ซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาตนเอง
แบบมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ทราายเม็ดแรก ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ของบ้านดอนใน ที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของชุมชน

ส่วนที่ 2 ชุมชนพัฒนาบ้านดอนใน ได้กล่าวถึงแนวทางการ
พัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวประมง ที่เริ่มต้นการพัฒนาจาก
การทำอาชีพประมง อาชีพเสริม และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

ส่วนที่ 3 การท่องเที่ยวชุมชน ได้กล่าวถึงการพัฒนาที่มีการ
ยกระดับสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการต้นทุน สร้าง
ฐานเรียนรู้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิง
ฐานเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวในระดับต่างๆ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จและรูปแบบการพัฒนา กล่าวถึง
ปัจจัยของความสำเร็จ และรูปแบบของการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์
เฉพาะตัว ที่สามารถเผยแพร่ให้สังคมได้ศึกษาเรียนรู้

ส่วนที่ 5 ยกระดับสู่ความยั่งยืน กล่าวถึงแนวทางการพัฒนา
ที่ยั่งยืนในอนาคต และการเชื่อมต่อกับนโยบายภาครัฐ โดยยึด
หลักของการพัฒนาที่ตอบโจทย์วิถีชีวิตชาวบ้านดอนใน

สารบัญ

คำนำ

กิตติกรรมประกาศ

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญ

ส่วนที่1	ทรายเม็ตแรก	1
	ภูมิสังคมบ้านดอนใน	3
ส่วนที่2	ชุมชนพัฒนาบ้านดอนใน	6
	การพัฒนาที่ระเบิดจากข้างใน	8
	1) ฐานเรียนรู้กลุ่มจักสานรูปถาษี	9
	2) ฐานเรียนรู้ธนาคารปูม้า	11
	ผลลัพธ์คืนสู่ชุมชน	13
	3) ฐานเรียนรู้แปปลาชุมชน	14
	4) ฐานเรียนรู้ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น	17
	5) ฐานเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์	20
	การบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชน	22
	กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม	24
ส่วนที่3	การท่องเที่ยวยุทธชน	25
	ก้าวสู่เส้นทางท่องเที่ยวยุทธชน	25
	การท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้	26
	เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว	28

เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย	29
บทบาท ฐ.ก.ส.ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน	30
ฐ.ก.ส. ส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวบ้านดอนใน	31
ผลิตภัณฑ์ชุมชนของฝากนักท่องเที่ยว	32
ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	36
ส่วนที่4 ปัจจัยความสำเร็จและรูปแบบการพัฒนา	37
ปัจจัยความสำเร็จ	37
รูปแบบการพัฒนาบ้านดอนใน (โมเดลพื้นที่)	40
ส่วนที่5 ยกระดับสู่ความยั่งยืน	43
เชื่อมโยงนโยบายภาครัฐ	43
เชื่อมโยงนโยบายเครือข่ายเพชรสมุทรคีรี	45
เชื่อมโยงเครือข่ายธนาคารเพื่อการเกษตร	46
และสหกรณ์การเกษตร (ฐ.ก.ส.)	
พัฒนาทุน พัฒนาทีม พัฒนาศักยภาพ	47
แนวทางการสร้างความยั่งยืน	48
บรรณานุกรม	51
ภาคผนวก	52

ส่วนที่ 1

ทรายเม็ดแรก

ภาพจาก เว็บไซต์ www.google.co.th/ภาพทรงงานแหลมผักเบี้ย

“ปัญหาสำคัญคือเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องน้ำเสียกับขยะ ได้ศึกษา มาแล้วเหมือนกัน ทำไม่ยากนัก ในทางเทคโนโลยีทำได้ แล้วในเมืองไทย เองก็ทำได้ โครงการที่จะทำนี้ไม่ยากนัก คือว่า มาเอาสิ่งที่เป็นพิษออก พวกโลหะหนักต่างๆ เอาออก ซึ่งมีวิธีทำ ต่อจากนั้นก็มาฟอกใส่อากาศ บางทีก็อาจไม่ต้องใส่อากาศ แล้วก็มาเจลี่ยใส่ในบึง หรือเอาน้ำไปใส่ในทุ่ง หญ้าแล้วก็เปลี่ยนสภาพของทุ่งหญ้าเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ส่วนหนึ่งเป็น ที่สำหรับปลูกพืช ปลูกต้นไม้ แล้วก็ต้องทำการเรียกว่า การกรองน้ำ ให้ ทำน้ำนั้นไม่ให้โสโครก แล้วก็ปล่อยน้ำลงมาที่เป็นที่ทำการเพาะปลูก หรือ ทำทุ่งหญ้า หลังจากนั้นน้ำที่เหลือก็ลงทะเล โดยที่ไม่ทำให้น้ำนั้นเสีย ”

กระแสพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2533

จากกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชในเรื่องของสิ่งแวดล้อมในอดีตนั้น ได้กลายมาเป็น โครงการศึกษาวิจัยหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาน้ำ เสียและขยะในชุมชน ที่สะดวก ประหยัด ทำได้ง่าย และยังสามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ในประเทศไทยได้อย่างกว้างขวาง เพื่อลดและขจัดปัญหาเรื่องขยะและน้ำเสีย ที่กระทบต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชน

โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ทรงศึกษาวิจัยเพื่อช่วยเหลือราษฎร ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างในจังหวัดเพชรบุรีนี้ก็มีโครงการที่ น่าสนใจ คือ **“โครงการศึกษา และวิจัยแหลมผักเบี้ยอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ”** ที่ทรงให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และ กรมชลประทาน ร่วมกันหา วิธีแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอย น้ำเสีย และ การฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนในจังหวัดเพชรบุรี

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้าน แหลม จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ 1,135 ไร่ สามารถบำบัดน้ำเสียได้ถึง 1 ใน 5 ของเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี เป็นการบำบัดที่ใช้ธรรมชาติ ดูแลกันเองตามศาสตร์ของพระราช

ภูมิสังคมบ้านดอนใน

บ้านดอนใน ตั้งอยู่ในตำบลแหลมผักเบี้ย อยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรีประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,764 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนาเกลือ ประมาณ 400 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน 110 ครัวเรือน ประชากรตามทะเบียนราษฎร 350 คน บ้านดอนใน เป็นชื่อเรียกกันมานานหลายชั่วอายุคนแล้วไม่สามารถหาชื่อผู้ตั้งชื่อหมู่บ้านได้ เพียงแต่รู้ว่าตำบลแหลมผักเบี้ยนั้น มีอยู่สามดอน คือ ดอนนอก ดอนกลาง และดอนใน ซึ่งบ้านดอนในเป็น หมู่บ้านเล็กๆ ที่ตั้งอยู่บนที่ดอนสูงด้านใน น้ำทะเลท่วมไม่ถึงบนดอน ชาวบ้านนิยมปลูกต้นมะพร้าว ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ชายดอนด้านล่างมีพืชล้มลุกชนิดหนึ่งที่สามารถเติบโตได้ดีในพื้นที่ดังกล่าว นั่นคือต้น “ผักเบี้ย”

ผักเบี้ยพืชพื้นถิ่นที่พบได้ทั่วไปที่บ้านดอนใน

บ้านดอนไนนีมีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดชายฝั่งทะเล เป็นเขตสิ้นสุดทะเลโคลนจังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นจุดเริ่มต้นทะเลทรายจังหวัดเพชรบุรี น้ำทะเลแบ่งเป็นสองสี จึงเป็นที่มาของการเรียกชื่อ “โคลนก่อนสุดท้าย สู่ทรายเม็ดแรก” ซึ่งได้เป็นต้นตอที่ธรรมชาติมอบให้ และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมความงามของท้องทะเลสองสีอย่างไม่ขาดสาย

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง และแปรรูปอาหารทะเล นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และทำนาเกลือซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาสู่ลูกหลาน ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ตำบลแหลมผักเบี้ยได้เป็นแหล่งผลิตเกลือสมุทรรายใหญ่ของประเทศ สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านดอนไนน์มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพดี ซึ่งประชากรอายุ 35 ปีขึ้นไปมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำ หญิงตั้งครรภ์และเด็กแรกเกิดได้รับการดูแลพร้อมรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาจบภาคบังคับทุกคน ประชาชนอายุ 15 ถึง 60 ปี สามารถอ่านออก เขียนได้

บ้านดอนไนน์ได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่และสุรา มีการปฏิบัติกิจทางศาสนาร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่เคารพผู้อาวุโส พร้อมทั้งมีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลสำคัญ

การพัฒนาบ้านดอนไน้ได้ปรับไปตามวิถีของชาวบ้านที่ส่วนใหญ่ทำการประมง และการทำนาเกลือ ซึ่งจะไม่เน้นเรื่องการปลูกพืชหรือทำการเกษตรอินทรีย์แบบที่อื่นๆ ด้วยสาเหตุหลักคือ ที่ดินบริเวณบ้านดอนไน้เป็นป่าชายเลนและเป็นดินเค็ม ซึ่งเหมาะกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและปลุกมะพร้าว การพัฒนาจึงเน้นการสร้างกลุ่มอาชีพที่เกิดจากการประกอบอาชีพเสริมของชาวบ้าน และมีการต่อยอดด้วยการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ด้วยการรวมกันเป็นฐานเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัส ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นโอกาสในการพัฒนาและสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนบ้านดอนไน้เป็นอย่างดี การพัฒนาดังกล่าวได้เกิดจากความร่วมมือที่เข้มแข็งของชุมชนและกลุ่มต่างๆ พร้อมทั้งผู้นำและแกนนำในท้องถิ่น ที่พร้อมทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ส่วนที่ 2

ชุมชนพัฒนาบ้านดอนใน

การพัฒนาชุมชนของบ้านดอนใน ตำบลแหลมผักเบี้ย ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นด้วยการค้นหาต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ธรรมชาติมอบให้ ทั้งต้นทุนด้านสังคม ต้นทุนด้านวัฒนธรรม ต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุนด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งต้นทุนมนุษย์ที่เป็นแกนนำและที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันค้นหาและเข้าใจในบริบทของคำว่า “ต้นทุน”

กระบวนการค้นหาต้นทุนบ้านดอนในได้เกิดจากหน่วยงานพัฒนาชนบท (พช.) เข้ามาให้คำแนะนำ อบรมให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจให้ชุมชนได้ตระหนักถึงต้นทุนที่มีอยู่ เพื่อต่อยอดไปสู่การพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งการค้นหาต้นทุนได้ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้าน โดยยังคงมีพัฒนาชุมชน (พช.) คอยเป็นพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด

เมื่อชาวบ้านสามารถค้นหาต้นทุนของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ แล้ว ได้มีการบริหารจัดการต้นทุนร่วมกัน มีการแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการดังกล่าวทำให้บ้านดอนในทราบในขีดความสามารถและข้อจำกัดในการพัฒนาของตนเอง จึงมีความต้องการในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งได้รับโอกาสไปศึกษาเรียนรู้ดูงานในที่ต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว คือ โครงการซั้งหัวมัน

การศึกษาดูงานทำให้เห็นรูปแบบแนวคิด และแนวทางการปฏิบัติที่เกิดจากการลงมือทำ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาปฏิบัติที่สามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนบ้านดอนใน ซึ่งทุกคนที่ไปดูงานจะเก็บความรู้ต่าง ๆ ที่ตนได้พบเห็น นำกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทันที เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแบ่งปันข้อมูลเพื่อให้ทุกคนได้รับรู้รับทราบเหมือนกัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการตรวจเช็คข้อมูลที่ได้มาอีกครั้งว่ามีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ซึ่งสมาชิกจะช่วยกันแสดงความคิดเห็น และออกแบบการนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนบ้านดอนใน ที่เน้นการต่อยอดพัฒนาจากต้นทุนเดิมที่มีอยู่ เพราะถือเป็นจุดแข็งของหมู่บ้าน

กลุ่มแกนนำบ้านดอนใน หมู่ 2 ไซเวทที่พูดคุยสร้างความเข้าใจ

การพัฒนาที่ระเบิดจากข้างใน

การเรียนรู้จากการดูงานทำให้เกิดความต้องการในการปฏิบัติ กลุ่มแกนนำบ้านดอนโนนที่นำโดย นางอัจฉรี เสริมทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ได้รวบรวมสมาชิกที่มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีจำนวน 8 คน ร่วมคิดร่วมกัน ออกแบบในการดำเนินงาน โดยเริ่มต้นจากปัจจัยเร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกก่อน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านที่มีอาชีพประมงชายฝั่ง คือการรวมกลุ่มกันตั้งกลุ่มแพปลา เพื่อรับซื้ออาหารทะเลจากสมาชิกในชุมชน และนำไปขายเอง เพื่อตัดปัญหาถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ทำให้กลุ่มเริ่มมีกำไรและเห็นความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน จึงเกิดการขยายผลไปสู่การตั้งกลุ่มอื่นๆ ที่ต่อยอดจากการประกอบอาชีพ

การดำเนินงานพัฒนากลุ่มอาชีพดังกล่าวได้พัฒนาต่อยอดเป็นฐานเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้การประกอบอาชีพที่ใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบ และแปรรูปให้มีมูลค่าเพิ่ม ที่ให้ชุมชนรู้จักใช้และบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งฐานเรียนรู้ต่างๆ ได้สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนอย่างมาก ฐานเรียนรู้บ้านดอนโนนทุกฐานมีจุดเริ่มต้นที่เป็นเหตุเป็นผลต่างวาระกัน โดยภาพรวมเกิดจากการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสทั้งสิ้น ประกอบด้วย ฐานเรียนรู้กลุ่มจักสานรูปถาษี ฐานเรียนรู้ธนาคารปูม้า ฐานเรียนรู้แพปลาชุมชน ฐานเรียนรู้ฟาร์มสาหร่ายพวงอุ้ง และฐานเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์

1) ฐานเรียนรู้อัฒนวิธาน

กลุ่มวิธานมีต้นกำเนิดมาจากโครงการวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดลอมแหลมฝักเบี้ยวอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งอยู่บนพื้นที่ตำบลแหลมฝักเบี้ยว ได้ทำแปลงทดลองปลูกพืชประเภท กก (ต้นธูปธูป) เพื่อบัตน้ำเสีย ต้นธูปธูปเป็นพืชที่ขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว และเจริญเติบโตไว้มากในพื้นที่ที่ทำการเกษตร แต่เป็นพืชที่มีประโยชน์มากในด้านการบัตน้ำเสียและมีวัฏจักรในการเติบโตและการดูดซึมสารอาหารในระยะเวลาจำกัด และเมื่อครบอายุ 90 วัน จะต้องมีการตัดเพื่อให้แตกกอใหม่ ส่วนที่ตัดไปก็จะนำไปทิ้งไว้เฉยๆ

โครงการจึงได้คิดหาวิธีที่นำต้นธูปธูปกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากขึ้น จึงได้นำแนวคิดที่จะทำผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นธูปธูป เพื่อให้คนในชุมชน ซึ่งประกอบอาชีพประมงได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชน โดยทางโครงการพระราชดำริให้การสนับสนุนในเรื่องวัตถุดิบและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นมีสมาชิกครั้งแรก 15 คน โดยได้รับการสนับสนุนจาก กศน. อบต. ให้รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มสตรีพัฒนาจักสานขึ้น โดย กศน. สนับสนุนด้านวิทยากรและครูฝึกสอน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฝักเบี้ยวสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาดูงานและพัฒนาองค์ความรู้ ปัจจุบันได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 30 คน

ผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นรูปถั่ว

2) ฐานการเรือนรู้ธนาคารปูม้า

หลังจากที่ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมให้มีการทำการประมงเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำในทะเลลดลงชาวประมงในแต่ละพื้นที่จึงต้องร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแตกต่างกันตามสถานการณ์ปัญหาที่ก่อให้เกิดการลดจำนวนลงของสัตว์น้ำและตามความแตกต่างของพื้นที่ แต่สำหรับในเรื่องของการจัดการแก้ไขปัญหาการลดจำนวนลงของปูม้า ปริมาณปูม้าที่ลดจำนวนลง ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ชาวประมงจับปูม้า โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน คือจับอย่างเดี๋ยวมถึงจับปูที่มีไข่นอกกระดองซึ่งกำลังจะกลายเป็นลูกปูในเวลาอันใกล้

เมื่อจำนวนปูม้าลดลงอย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลโดยตรงต่อรายได้จากการจับปูม้าลดลงตามไปด้วย ทำให้ชาวประมงในชุมชนบ้านดอนโนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงปัญหานี้ จึงร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไข เพราะกังวลว่าหากปูม้าลดจำนวนลงหรือหมดไป ความเดือดร้อนของชาวบ้านจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีแนวคิดจัดตั้งธนาคารปูม้าขึ้น เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าขึ้น

การจัดการธนาคารปูม้าของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน ตำบลแหลมผักเบี้ย จะทำกระชังปูม้าสำหรับใช้เป็นสถานเลี้ยงอนุบาลปูม้าไว้ห่างจากฝั่งประมาณ 2,000 เมตร เพื่อรับเลี้ยงปูม้าที่มีไข่ติดอยู่ที่หน้าท้องที่ชาวประมงในกลุ่มจับมาได้เพื่ออนุบาล โดยจะใช้เวลาในการเพาะเลี้ยงไม่เกิน 10 วัน และเมื่อไขปูม้าเจริญเติบโตกลายเป็นลูกปูม้าแล้วก็จะคืนแม่ปูม้าให้แก่สมาชิกที่นำมาให้

ปัจจุบันกลุ่มมีวิธีการเพาะเลี้ยงปูม้าบนฝั่ง โดยทำโรงเรือนในการเพาะเลี้ยงอย่างเหมาะสม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่ม และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน โดยชาวประมงที่จับปูม้าที่มีไข่นอกกระดองมาได้ ก็จะนำมาให้ที่ศูนย์เพาะเลี้ยงนี้ เมื่อไขกลายเป็นลูกปูที่สามารถปล่อยสู่ทะเลได้แล้ว ศูนย์เพาะเลี้ยงก็จะคืนแม่ปูให้กับชาวประมงเพื่อนำไปขายต่อไป ศูนย์เพาะเลี้ยงปูม้าแห่งนี้ได้ปล่อยลูกปูม้ากลับคืนสู่ทะเลทุกวัน ประมาณวันละ 1 แสนตัว ซึ่งในบางครั้งสมาชิกก็จะไม่ขอรับคืนปูม้า แต่ยกให้กลุ่มนำไปขายเพื่อนำรายได้เข้ากลุ่มและเป็นทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารกลุ่มต่อไป

โรงเรือนและอุปกรณ์สำหรับเพาะฟักพันธุ์ปูม้าก่อนปล่อยคืนสู่ทะเล

ผลลัพธ์คืนสู่ชุมชน

จากการดำเนินงานของกลุ่มธนาคารปูม้าในการเพาะฟักพันธุ์ปูม้าที่ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากสมาชิก ทำให้วันนี้ชาวบ้านดอนในที่ทำประมงชายฝั่งสามารถจับปูม้าได้เฉลี่ยรอบละไม่ต่ำกว่า 50 กิโลกรัม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเมื่อก่อนเป็นจำนวนมาก จากการบอกเล่าของสมาชิกในกลุ่มธนาคารปูม้าว่าเมื่อก่อนชาวบ้านจับปูได้เฉลี่ยรอบละ 7- 8 กิโลกรัมเท่านั้น และเริ่มหาปูยากขึ้นเรื่อยๆ แต่พอมีธนาคารปูม้าขึ้นมา ก็มีปูให้จับได้ทุกวัน นับเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของกรดำเนินงานธนาคารปูม้าบ้านดอนในแห่งนี้ ทำให้ทุกวันนี้ปูม้าที่ชาวประมงชายฝั่งบ้านดอนในจับได้เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ชาวบ้านหันมาทำประมงปูม้าเพิ่มขึ้น

เรือประมงปูม้าเข้าเทียบท่านำปูม้าสดๆ มาส่งให้แม่ค้านำไปขาย

3) ฐานการเรียนรู้แฟปลาชุมชน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแฟปลาชุมชน เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย ที่ประกอบอาชีพประมง เนื่องจากถูกกดราคาจากพ่อค้า แม่ค้าคนกลางในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด ดำเนินกิจการแปรรูปและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2551 โดยความโดดเด่นของวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ คือ มีการกำหนดกฎกติกาสำหรับสมาชิกเพื่อให้เกิดระเบียบในการปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะการทำประมงอย่างรับผิดชอบ และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล รวมทั้งมีแนวทางฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจอย่างชัดเจน

โดยคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกฎระเบียบกติกาในการปฏิบัติ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในอาชีพ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดการเงินทุนและจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมและใช้หลักคุณธรรม สมาชิกทุกคนมีความพอใจ มีเป้าหมายส่งเสริมการทำประมงและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้แก่ชุมชน ผลผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีคุณภาพ มีการตรวจสอบควบคุมอย่างสม่ำเสมอ และมีฐานคิดในการกำหนดราคาอย่างมีเหตุผล มีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ จะมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันที่มีความหลากหลาย เชื่อมโยง เกื้อกูลกัน เพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบกิจการ สามารถสร้างความพอใจและความสุขให้สมาชิก ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในสถาบัน และสร้างความมั่นใจของสมาชิกในการดำเนินการร่วมกับกลุ่มต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่ม สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้ มีเงินทุนสำรองสำหรับประกอบการได้อย่างต่อเนื่อง การรับสมาชิกเพิ่มขึ้น มีการเตรียมการเพื่อสืบทอดกิจการในอนาคต รวมทั้งมีการตั้งงบประมาณการใช้จ่ายไว้ 20% ต่อปี เพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น การสร้างบ้านให้ปลาเป็นการอนุรักษ์ให้ปลาได้มีที่อาศัย การอนุรักษ์พันธุ์ปูม้า โดยให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปปลาชุมชนนำปูไข่นอกกระดอง นำมาเลี้ยงในธนาคารปูม้าเพื่อการขยายพันธุ์ปูและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ การใช้เครื่องมือประมงตามที่กฎหมายกำหนด

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านดอนในที่สามารถเห็นผล
อย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนถึงความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแพ
ปลาชุมชนแห่งนี้ ได้แก่

1) ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความสมบูรณ์ จากกิจกรรมสร้างบ้าน
ปลา อนุรักษ์บ้านปู

2) คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น และได้
ขายสัตว์น้ำในราคาที่เป็นธรรม

3) เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน จากการขยายผล
การพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนในด้านท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้

ในปี 2560 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแพปลาชุมชน ตำบลแหลม
ผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ
อันดับที่ 1 วิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับเขต ซึ่งเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่ง
ของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ จากการร่วมแรงร่วมใจกันของ
คนในชุมชน นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งสร้างงานสร้างรายได้

เรือประมงกำลังออกจากท่ามีการจุดประทัดเอาฤกษ์เอาชัย

4) ฐานการเรียนรู้ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น (ฟาร์ม Green Caviar)

บ้านดอนไนมี่พื้นที่ติดทะเล ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงชายฝั่งและการทำนาเกลือ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ในช่วงที่ผ่านมาเกิดวิกฤติราคาเกลือตกต่ำลงถึงขีดสุด ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้เลิกทำนาเกลือเพราะไม่คุ้มกับการลงทุนจึงมองหาโอกาสหาอาชีพใหม่ที่สามารถต่อยอดจากทรัพยากรเดิมที่มีอยู่

ศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์น้ำกรมประมงได้เข้ามาวิจัยพื้นที่แถบนี้เพื่อทดลองเพาะเลี้ยงสาหร่ายพวงองุ่น ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่เคยเลี้ยงได้สำเร็จ เนื่องจากสภาพดินและสภาพน้ำไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของสาหร่ายที่สามารถเติบโตได้ดีในน้ำสะอาดและความเค็มที่เหมาะสม หลังจากมีโครงการพระราชดำรินในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียตำบลแหลมผักเบี้ย ทำให้พื้นที่โซนนี้ได้รับการปรับปรุงจนเป็นพื้นที่สะอาด สิ่งแวดล้อมดี

การทดลองเลี้ยงสาหร่ายพวงองุ่นของศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์น้ำที่บ้านดอนไนประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี สาหร่ายเจริญเติบโตและเป็นเม็ดติดกันเป็นพวงเหมือนพวงองุ่น จึงมีการขยายผลต่อให้ชาวบ้านที่สนใจนำไปปลูก โดยเน้นกลุ่มที่มีพื้นที่เป็นนาเกลืออยู่แล้ว ซึ่งปรับปรุงพื้นที่เพิ่มเติมอีกเล็กน้อยก็สามารถปลูกได้เลย ซึ่งในการปลูกครั้งแรกใช้การปลูกแบบห้อยแขวนทำให้สาหร่ายโตช้า ต่อมาใช้ปลูกลงดินซึ่งทำให้สาหร่ายเจริญเติบโตได้เร็ว

การเตรียมพื้นที่โดยปรับสภาพจากนาเกลือมาเป็นฟาร์มสาหร่าย

สาหร่ายพวงองุ่นที่สมบูรณ์พร้อมเก็บขาย ปลูกที่ระดับความลึกประมาณ 1 เมตร และความเค็มของน้ำทะเลอยู่ในช่วง 28 ถึง 30 ดีกรี

ปัจจุบันมีชาวบ้านหันมาปลูกสาหร่ายพวงองุ่นกันมากกว่า 30 ราย ซึ่งผลผลิตสามารถส่งขายได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านดอนใน ที่ปรับเปลี่ยนจากการทำนาเกลือมาเป็นการเลี้ยงสาหร่ายพวงองุ่นแทน ซึ่งเมื่อรวมเข้าเป็นฐานเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ทำให้สร้างโอกาสในการขายมากขึ้น บางคนถึงกับติดต่อทำธุรกิจร่วมกัน

ผลสัมฤทธิ์ของการปลูกสาหร่ายพวงองุ่นไม่เพียงแต่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการปลูกฝังการมีวินัยให้กับคนในชุมชนในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดให้สิ่งแวดล้อม เพราะด้วยปัจจัยการเติบโตของสาหร่ายพวงองุ่นจะเป็นพืชที่ชอบความสะอาดเป็นที่สุด น้ำสะอาด ดินสะอาด แดดแรง เปรียบเสมือนดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมไปในตัว

ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่นของคุณคมคาย มานิช ที่ร่วมเป็นฐานเรียนรู้

5) ฐานเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์

บ้านดอนโนได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์รวมของการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน ให้ชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้แล้วนำกลับไปประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัด การปลูกผักอินทรีย์เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ชุมชนให้ความสนใจ แต่ด้วยพื้นที่บ้านดอนโนเป็นดินเค็มไม่เหมาะกับการปลูกผักบนดิน พร้อมกันนี้กรมพัฒนาที่ดินจึงเข้ามาทำการศึกษาวิจัย และทดลองปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ซึ่งออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ในการเพาะปลูก

ผลจากแปลงทดลองพบว่าผักไฮโดรโปนิคส์สามารถเติบโตได้ดีในอากาศร้อนชื้นแบบบ้านดอนโน กลุ่มแกนนำจึงมีแนวคิดในการต่อยอดขยายผลให้ชาวบ้านนำไปปลูก ซึ่งมีการลงทุนทำชุดปลูกผักด้วยงบกลางของหมู่บ้านขยายเป็นพื้นที่ตัวอย่าง และทำขายให้กับผู้ที่สนใจนำกลับไปปลูก เป็นการสร้างอาชีพการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ให้กับชุมชน ที่สามารถสร้างรายได้อย่างงดงาม

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดการพัฒนาให้กับผู้ที่สนใจ กลุ่มปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของฐานการเรียนรู้การท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนโน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้และสัมผัสการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์อย่างใกล้ชิด

ความสำเร็จของการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ได้เกิดจากร่วมมือของคนในชุมชนที่ร่วมกันคิดร่วมกันออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง พร้อมลงมือปฏิบัติแล้วเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขจากสิ่งที่เกิดขึ้น

ผักไฮโดรโปนิคส์ที่บ้านดอนไทรเป็นฐานเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวได้
เยี่ยมชมและศึกษาวิธีการปลูก ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำเป็นผลิตภัณฑ์
ชุมชนขายให้นักท่องเที่ยวและตลาดซึ่งมียอดขายสั่งซื้อเข้ามาตลอด เป็นการ
เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น

การบริหารจัดการศูนย์วิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนโนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สร้างความสนใจให้กับการศึกษาดูงาน ได้เรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการในการสร้างความเข้มแข็งและเป็นจุดร่วมของสมาชิกในหมู่บ้าน การบริหารจัดการจึงถือเป็นเรื่องสำคัญและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของบ้านดอนโนที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็ง คือ

1) *บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม* คือให้ความสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่ฝ่ายปกครองและฝ่ายท้องถิ่นทำงานร่วมกันได้อย่างลงตัว มีการสร้างวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกัน

2) *สมาชิกมีบทบาทในการพัฒนา* การบริหารจัดการในด้านต่างๆ จะเห็นความร่วมมือของสมาชิกในหมู่บ้านที่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา ซึ่งใช้เวทีพูดคุยสร้างความเข้าใจ ทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็งกล้าคิด กล้าแสดงออก

3) *มีเป้าหมายการพัฒนาชัดเจน* คือผลประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม การดำเนินงานทุกมิติต้องสามารถตอบโจทย์ชุมชนได้ ซึ่งทำให้ทุกคนมองในทิศทางเดียวกัน และพร้อมเดินไปด้วยกัน

4) *เปิดกว้างสำหรับการเรียนรู้* ไม่ยึดติดในกรอบเดิมๆ ซึ่งมองหาโอกาสใหม่ๆ อยู่เสมอ ทำให้เกิดการตื่นตัวตลอดเวลาทั้งผู้นำทีมงาน และชุมชน พร้อมให้โอกาสซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างผลประโยชน์ต่างตอบแทน คือ ชาวบ้านที่ร่วมเป็นฐานเรียนรู้ก็จะได้อีกโอกาสในการขายสินค้าของตนเองด้วย

“ แหลมผักเบี๋ยมีแหล่งท่องเที่ยวโดดเด่นหลายแห่ง มีการจัดการร่วมกับท้องถิ่นซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีและเข้มแข็ง มีโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาในชุมชนก็อาศัยพวกคณะกรรมการช่วยกันดูแลวางแผนทำกิจกรรมร่วมกันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ของแหล่งท่องเที่ยวของแหลมผักเบี๋ย อาชีพประมงเป็นอาชีพหลักของตำบลหนองผักเบี๋ย ส่วนเรื่องท่องเที่ยวก็มีโดดเด่นในโครงการพระราชดำริ ศูนย์วิจัยพัฒนาสิ่งแวดล้อมก็เริ่มมาจากพระราชดำริ แหล่งท่องเที่ยวแล้วก็มีป่าชายเลน ทRAYเม็ดแรก ชมวาพบูรุด้า ที่เราทำเป็นกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวของหนองผักเบี๋ยอยู่ทุกวัน ที่คนมามากก็มาร่วมกิจกรรมกัน อยู่ร่วมกัน ทำอย่างจริงจังเพราะว่าอาชีพโครงการต่าง ๆ เริ่มทำให้ยั่งยืน

ผมมองดูว่าอนาคตมันจะต้องเดินหน้าไปอีกไกลและจะต้องวางแผนเรื่องการต้อนรับแขก ตอนนี้อยู่กลางครึ่งไม่พร้อมเท่าไร คนมาเยอะ บุคลากรมีน้อย ต้องสร้างคนให้มากกว่านี้ คนที่ดำเนินการเสียสละตรงนี้ยังน้อย ผมว่าอนาคตมันต้องเพิ่มแล้วเพราะแขกมาเยอะคนให้บริการน้อยเหนียวมันไม่ทันเหตุการณ์ เคยคุยกับผู้ใหญ่ว่าต้องสร้างคนอีกและต้องสร้างความเข้าใจความสามัคคีให้ตำบลเราเข้มแข็งไว้ให้กับคนที่เข้ามาดูงานที่เราหรือว่าที่มาเที่ยว เขาเป็นแบบอย่างได้บ้าง ไม่ใช่เข้ามาแล้วก็มาอย่างนั้นแหละก็จะหาวิธีกันอยู่แล้วว่าทำอะไรให้มาบ้านเราแล้วมีความรู้กลับไปด้วย นำความรู้ไปต่อยอดทางเศรษฐกิจได้ด้วย” (นายศรีเพชร เทพเดช : นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี๋ย)

กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาบ้านดอนโนใต้เกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนถึงเป้าหมายที่อยากจะเป็น โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้ามาเติมเต็มให้การพัฒนามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาร่วมพัฒนาได้ดำเนินการตามบริบทของตนเอง โดยมีการเชื่อมโยงกันภายใต้เป้าหมายเดียวกัน คือชุมชนท่องเที่ยวบ้านดอนโน ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้เข้ามาช่วยคิดชวนคุยหารูปแบบในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีบทบาทให้การพัฒนาและเป็นแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ พร้อมยกระดับชุมชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

กรมพัฒนาชุมชน เข้ามาให้ความรู้และวิเคราะห์หาต้นทุนของหมู่บ้านโดยเน้นทรัพยากรที่มีในพื้นที่และการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและรู้จักตัวตนของตนเอง

องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนด้านงบประมาณในการสร้างอาคารโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน

บริษัทประชารัฐรักสามัคคี จำกัด ให้โอกาสในการศึกษาเรียนรู้และโอกาสในการประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รู้จัก เป็นการสร้างชื่อเสียงให้ชุมชน

ส่วนที่3

การท่องเที่ยวชุมชน

“โคลนก้อนสุดท้าย สู่ทรายเม็ดแรก”

“ต้นทางทราย ปลายทางโคลน”

ก้าวสู่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนไหนดำเนินได้เริ่มต้นจากการหาต้นทุนที่มีอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งจะสร้างความมั่นคงที่เป็นวิถีชีวิตจริงของชาวบ้านที่ไม่ได้เกิดจากการปรุงแต่งต้นทุนสำคัญของพื้นที่ คือ โครงการพระราชดำริแหลมผักเบี้ย เป็นโครงการที่รู้จักของประชาชนทั่วไป และเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาหาความรู้ หมู่บ้านดอนไหนดำเนินใจมีแนวคิดต่อยอดเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้น ด้วยการเชิญชวนสมาชิกในหมู่บ้านร่วมกันออกแบบและหาพื้นที่ที่สามารถเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น

ภาพของการมีส่วนร่วมได้เริ่มต้นขึ้นจากการที่ชาวบ้านได้ให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน โดยการเข้าร่วมเป็นฐานเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ใช้อาชีพของตนเองเป็นสื่อขายให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อยอดจากต้นทุนเดิมที่มีอยู่ และเป็นโอกาสในการสร้างคุณค่าเพิ่มในอาชีพของตนเอง

การท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้

สำหรับบ้านดอนโน ตำบลแหลมผักเบี้ย เป็นพื้นที่ที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอน กลายเป็นพื้นที่ที่มีองค์ความรู้ให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ถึงแนวคิด วิธีการ กระบวนการในการพัฒนา พร้อมทั้งรูปแบบในการบริหารจัดการทุนชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างเป็นฐานเรียนรู้ชุมชนที่มาจากกลุ่มอาชีพ อันก่อให้เกิดความมั่นคง และยกระดับสู่การเป็น “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้” ที่ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในชุมชน ในการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวร่วมกัน ที่ประกอบด้วย

1) ฐานการเรียนรู้กลุ่มจักสานรูปถาพี ที่เกิดจากการเห็นคุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่และนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม นักท่องเที่ยวจะได้แนวคิดในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

2) ฐานการเรียนรู้ธนาคารปูม้า เป็นการปลูกจิตสำนึกในการรักษาสมดุลธรรมชาติ ที่มีการเพาะฟักลูกปูม้าจากปูไข่นอกกระดอง ก่อนปล่อยกลับคืนสู่ธรรมชาติ นักท่องเที่ยวจะได้เห็นความสำคัญและใส่ใจในระบบนิเวศที่เป็นห่วงโซ่ทางอาหารที่สำคัญ

3) ฐานการเรียนรู้แพปลาชุมชน (กิจกรรมนี้จัดขึ้นเฉพาะศุกร์ เสาร์ อาทิตย์) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม ด้วยการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็ง สร้างวินัยให้กับสมาชิกที่ใช้หลักการผลประโยชน์ต่างตอบแทน คือสมาชิกได้ประโยชน์ร่วมกัน ตามบริบทที่ควรจะเป็น นักท่องเที่ยวจะได้เห็นความสำคัญของกลุ่ม

4) **ฐานการเรียนรู้ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น (ฟาร์ม Green Caviar)** เป็นฐานเรียนรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส ที่สมาชิกในชุมชนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยคิดเสมอว่า ที่ใดมีวิกฤติที่นั่นย่อมมีโอกาสเสมอ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้แนวทางการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส พร้อมให้ความสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุลตามธรรมชาติ

5) **ฐานการเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์** เป็นฐานเรียนรู้ที่ต้องใช้กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากการคิดหาวิธีที่จะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างลงตัว ซึ่งพื้นที่บ้านดอนโนเป็นพื้นที่น้ำเค็มไม่สามารถปลูกผักบนดินได้ จึงใช้วิธีปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ในอุปกรณ์ที่เหมาะสม ฐานเรียนรู้นี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสแนวทางการประยุกต์ใช้สิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด พร้อมทั้งการต่อยอดแนวคิดในวงกว้างต่อไป

เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว

บ้านดอนในเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง นักท่องเที่ยวหรือแขกที่มาดูงานส่วนใหญ่มาในนามขององค์กรที่พามาศึกษาดูงาน ซึ่งพื้นที่ดูงานก็มีจำกัดอาจทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจน้อยลง การยกระดับชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ประโยชน์และเกิดความประทับใจกลับมาเที่ยวอีกครั้ง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้ของบ้านดอนในเข้ากับการท่องเที่ยวกระแสหลักจึงมีความสำคัญ โดยมี การเชื่อมโยง ดังนี้

เชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เป็นการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมสร้างเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเที่ยวชมกิจกรรมในชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ครบวงจร เช่น สป่าเกลือ ลานนั่งแคร้แลดะวัน ณ อบต. แหลมผักเปื้อย

เชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับจังหวัด เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้นำเสนอสิ่งดีๆ ที่อยู่ในชุมชนออกสู่สังคม และสร้างพื้นที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม โดยร่วมทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด

เชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับประเทศ มีการสร้างแรงดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก ด้วยการเข้าร่วมเวทีสำคัญตามนโยบายประชารัฐ และร่วมทำโครงการที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โครงการเพชรสมุทรคีรี เป็นต้น

เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลแหลมผักเบี้ย

ตำบลแหลมผักเบี้ยเป็นตำบลขนาดเล็ก มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือทะเลรอยต่อของจังหวัดสมุทรสงครามกับจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดของทะเลโคลน และเป็นจุดเริ่มต้นของทะเลทรายในเวลาเดียวกัน จึงมีการตั้งชื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ว่า “โคลนก่อนสุดท้าย ทรายเม็ดแรก” ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชม ในขณะเดียวกัน “โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย” ก็เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้ด้วยเช่นกัน จึงเป็นโอกาสดีที่บ้านดอนในจะได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวให้รู้จักและสัมผัสวิถีชุมชน ด้วยการทำโปรแกรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมแบบเบ็ดเสร็จในหนึ่งวัน

ช่วงเช้า ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาศึกษาดูงานไปเที่ยวชมโครงการวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้บริบทภาพรวมของการพัฒนาแหลมผักเบี้ย

ช่วงกลางวัน ให้นักท่องเที่ยวมารับประทานอาหารกลางวัน ที่ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนใน ที่มีอาหารทะเลไว้บริการ มีทั้งผักชะครามและปูม้า ที่เป็นสัญลักษณ์ความอร่อยที่บ้านดอนใน

ช่วงบ่าย เลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและเที่ยวชมฐานเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน และการไปชมนาเกลือ สุดท้ายไปชมทะเลที่เป็นจุดเริ่มต้นของทรายเม็ดแรก ซึ่งเป็นสถานที่ถ่ายภาพที่งดงาม ซึ่งเป็นการเก็บภาพความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

เส้นทางสู่บ้านดอนใน

แกลมู พักเบียร์

ตำนานโคลน
ก่อนสุดท้าย
กับทรายเม็ดแรก
แหล่งกำเนิดปูม้า

จุดประกายแรงบันดาลใจของการรักโลก
รักแผ่นดิน ไปด้วยการส่องเรือชมจุดกำเนิดทรายเม็ดแรก
และจุดกำเนิดรอยต่อระหว่างทะเลโคลนกับทะเลทราย
ชม แชะ และเช็กอินหาดทรายขาวที่ยาวและสวยที่สุด
ดูนกหัวโตมลายู นกประจำถิ่นของแกลมู พักเบียร์ ช่วย
กันชมหอย อีหม่นน้ำมูซีฟูดส์สดเด็ด ชมฟาร์มสาหร่าย
พวงอุ้งุ่น แปะลงผักไฮโดรโปนิกส์ พลัดไม้ได้กับการ
ตามรอยกำเนิดธนาคารปูม้า แปะปลาชุมชน และวิถีชีวิต
ชาวประมงพื้นบ้าน ขึ้นจักรยานไปชมระอากัตยขึ้น
๐ จุดชมวิวกองทรายเม็ดแรก เซลฟ์ตีชีวิตชาวเลที่กำลัง
สาวอวนปู นั่งรถรางชมโครงการในพระราชดำริ ขอพร
โทวีพระ กำไลป่าแก้คลายความเมื่อยล้า ก่อนอำลา
พร้อมของฝากจากทะเลกลับบ้านสันมือ

บทบาท ธ.ก.ส. ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ธ.ก.ส. เป็นสถาบันการเงินที่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร และความยั่งยืนของภาคการเกษตรของไทย โดยธนาคารได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานนี้ สอดคล้องกับคำว่า “ประชารัฐ”

โครงการ ธ.ก.ส. นำเที่ยวทั่วไทย ตามรอยเท้าพ่อ

ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2557 ถึงปัจจุบัน เป้าหมายโครงการฯ เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มีศักยภาพเหมาะสม ได้พัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ ธ.ก.ส. ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมมือกันฟื้นฟูวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นแกนกลางเหนี่ยวนำชุมชนอื่นๆ และลูกค้าธนาคารร่วมมือกันบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีของชุมชน วิถีความพอเพียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยใช้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ธ.ก.ส. ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนใน

การส่งเสริมสนับสนุนให้บ้านดอนในเป็นชุมชนท่องเที่ยวแบบวิถีความพอเพียงที่ยกระดับจากการเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทำให้มีพื้นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญในการยกระดับสู่การท่องเที่ยว ซึ่ง ธ.ก.ส. ได้ร่วมพัฒนา ดังนี้

สร้างฝัน เป็นการเข้ามาร่วมสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกับชุมชน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยยึดถือชุมชนเป็นตัวตั้ง

สานพลัง เป็นการเติมเต็มในส่วนที่ขาดด้วยการให้ความรู้พาไปศึกษาดูงานในบริบทที่ชุมชนต้องการและสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนาสู่ชุมชนท่องเที่ยว

สร้างเครือข่าย เป็นการขยายโอกาสสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งมีการพาเครือข่ายของ ธ.ก.ส. มาศึกษาดูงานในบ้านดอนใน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสานสัมพันธ์ต่อไป

สื่อสารสังคม เป็นการประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รู้จักชุมชนบ้านดอนในมากขึ้น ด้วยการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือกอื่นๆ ที่สังคมสามารถเข้าถึงได้สะดวก

สนับสนุนงบประมาณ เป็นแหล่งทุนให้ชาวบ้านได้ใช้บริการในยามจำเป็น ซึ่งสร้างความอุ่นใจให้กับชุมชน หากต้องมีการพัฒนา และการลงทุนในการประกอบอาชีพ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนของฝากนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนโนใต้เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกที่มีเส้นทางท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนทั้งรูปแบบของการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมตามโครงการของ ธ.ก.ส. และมาเที่ยวชมเป็นการส่วนตัว ล้วนเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้ชุมชนทั้งสิ้น ชาวบ้านจึงรวมตัวกันสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นมาเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว โดยรวบรวมจากกลุ่มอาชีพต่างๆ มีทั้งอาหารสด อาหารทะเลแห้ง ของใช้จากรูปถาผี สาหร่ายพวงองุ่น ผักไฮโดรโปนิิกส์ รวมทั้งปมู้าซึ่งเป็นของขึ้นชื่อของบ้านดอนโนและเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างไม่ขาดสาย

กระเป๋าและผลิตภัณฑ์จักสานจากรูปถาผี

สำหรับพวงองุ่นและผักไฮโดรโปนิกส์สดจากฟาร์มฐานเรียนรู้

อาหารทะเลแห้งและปูม้าสัญลักษณ์ความอร่อยของบ้านดอนใน

พื้นที่ของแหลมผักเบี้ย หมู่ 2 บ้านดอนในตอนนี้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต อดต.ได้เริ่มเมื่อปี 2540 เราทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานราชการกับหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนรัฐบาลส่งเสริมในเรื่องของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เอาจบประมาณลงมาเยอะมากให้ตั้งกลุ่มซึ่งที่นี้ก็มีกลุ่มมากมาย ที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะงบประมาณที่ได้มาก็เอามาให้ตั้งกลุ่มพอเงินหมดแล้วก็จบกันไป หลังจากนั้นการทำงานของภาครัฐได้เปลี่ยนไปเป็นการสนับสนุนใหม่ว่า กลุ่มองค์กรของท่าน ท่านต้องสร้างด้วยตัวท่านเองถึงจะมีผลงานแล้วมาของงบประมาณจากรัฐได้แบบเป็นขั้นตอนไป คือ การทำงานของหมู่บ้าน ของชุมชน แล้วก็หน่วยงานภาครัฐ โดยสร้างให้เขาค่อยๆ เข้มแข็งขึ้นมาได้เรื่อยๆ

อีกอย่างหนึ่งก็น่าจะเป็นเรื่องของความอดทน ต้องมีความอดทนสูงมาก เพราะตั้งแต่เริ่มต้นจนปัจจุบันนี้ ก็มีทั้งกระแสที่ดีกับไม่ดี หลังจากที่เขาทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักก็จะต้องฝ่าฟันต่อไป ซึ่งคนทำงานที่เข้มแข็งส่วนใหญ่อยู่ในหมู่เดียวกันก็เลยจัดการรวมตัวกันขึ้นมา รวมกับศักยภาพของแหลมผักเบี้ยมีต้นทุนธรรมชาติความสวยงามอยู่แล้ว มีพื้นที่ที่ติดชายฝั่งทะเลมีทะเลโคลนทะเลทราย หมู่บ้านก็ดึงศักยภาพของพื้นที่ขึ้นมาบวกกับการสร้างเพิ่มขึ้น ก็คือมีการสร้างฐานเรียนรู้โดยตั้งงานคนที่ทำอาชีพส่วนตัวอยู่แล้วเข้ามาทำงานร่วมกับหมู่บ้าน ถ้าเป็นการตั้งกลุ่มใหม่อาจจะไม่รอด แต่ดึงที่เขาทำอยู่แล้วให้เข้ามามีส่วนร่วม (นางสาวเช่นดา นพศรี : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย)

ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน

ที่ตั้ง :

บ้านดอนใน หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ติดต่อ :

อัจฉรี เสริมทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้าน (080-250 2537)

มัทรินทร์ อนุพงศ์สิริกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (098-281 7884)

บุพผา เสริมทรัพย์ กรรมการศูนย์ (082-0178 096)

สถานที่ท่องเที่ยวชุมชน :

ศูนย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย ธนาคาร
ปูม้า นาสาหร่ายพวงองุ่น ล่องเรือดูค้างคาว ชมวาฬบรูด้า สปาเกลือ

ผลิตภัณฑ์ชุมชน :

อาหารทะเลสด อาหารทะเลแห้ง สบู่ชะคราม สาหร่ายพวง
องุ่น ผักไฮโดรโปนิคส์ ปูม้า เครื่องจักสานจากต้นรูดหญ้า

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง :

หาดปึกเตียน หาดเจ้าสำราญ เขาวัง นาเกลือ และสถานที่
ท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี วัดสมุทรราม

ช่วงเวลาการท่องเที่ยว :

เที่ยวชมธรรมชาติได้ตลอดปี ช่วงหน้าหนาวจะมีนกอพยพ
เพิ่มเสน่ห์ให้การท่องเที่ยวมีสีสันมากขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จและรูปแบบการพัฒนา

ปัจจัยความสำเร็จ

ในความหลากหลายของธรรมชาติที่กลายเป็นความโดดเด่นของพื้นที่ที่ทำให้บ้านดอนใน ตำบลแหลมผักเบี้ยสามารถบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดให้กับคนในพื้นที่และสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในกระแสของการท่องเที่ยวชุมชนให้เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้ อาจจะพอสรุปได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของบ้านดอนใน ตำบลแหลมผักเบี้ยนั้น เกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในที่มีการดำเนินงานขับเคลื่อนแบบองค์รวม ดังนี้

1) นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาประเทศสร้างความเข้มแข็งชุมชนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เกิดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่มีความครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นต้นทุนบริบทชุมชน

2) นโยบายของผู้หาระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นที่พร้อมจะนำนโยบายรัฐบาลมาขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมสนับสนุนและประสานงานให้เกิดการพัฒนาชุมชนทั้งด้านงบประมาณและความรู้ ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด

3) ทุนชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของชุมชนที่มีมูลค่ามากกว่า การประเมินมูลค่าออกมาในรูปของตัวเงิน เพราะทุนของชุมชนเมื่อนำไปใช้ประโยชน์แล้วหากมีการอนุรักษ์และรักษายังคงสามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไปจนถึงคนรุ่นหลังได้ แหล่งทุนของบ้านดอนในตำบลแหลมผักเบี้ยที่สำคัญ คือ โครงการในพระราชดำริ ป่าโกงกาง ทรพียากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยว ประมงพื้นบ้าน ธนาคารปูม้า กลุ่มจักสานธูปฤาษี ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น และความร่วมมืออย่างเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

4) การสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็ง จากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ทำให้เกิดการสร้างความรู้และพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นระบบส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

5) การส่งเสริมสนับสนุนจากเครือข่าย ที่เปรียบเสมือนการเติมเต็มให้ชุมชนบ้านดอนในมีความสมบูรณ์ในทุกด้าน และที่สำคัญคือการสนับสนุนที่เป็นการต่อยอดต้นทุนเดิมของบ้านดอนในทำให้เกิดคุณค่าต่อพื้นที่อย่างแท้จริง โดยเฉพาะกรมพัฒนาชุมชนที่เติมเต็มความรู้ในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง และ ๕.ก.ส. ที่เป็นแหล่งทุนที่สำคัญ

6) การจัดบริการท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงฐานการเรียนรู้โดยเน้นจุดแข็งของทรพียากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการสร้างความยั่งยืนที่กระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพราะเป็นฐานสร้างรายได้สำคัญให้ชุมชน

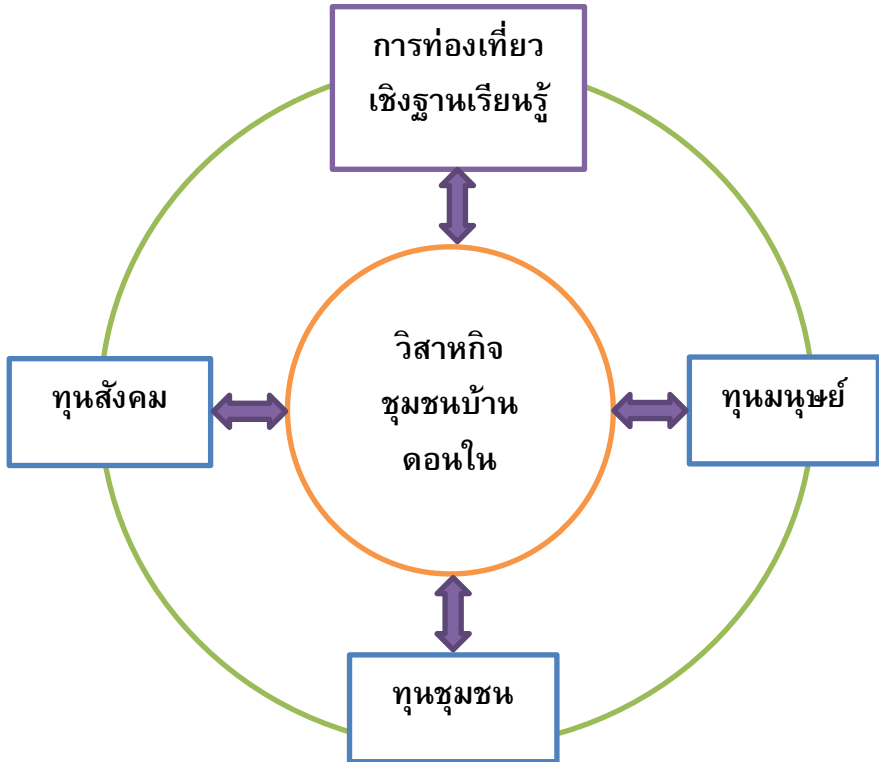
7) ผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่จะพัฒนาชุมชนให้คนในชุมชนมีรายได้ สร้างอาชีพ และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน โดยการทำงานได้ยึดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทำให้เกิดพลังใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม

8) การค้นหาช่องทางและโอกาส ในการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนา และการสร้างโอกาสในการแข่งขันเพื่อรับการคัดเลือกในรางวัลต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก ส่งผลให้ได้รับการยกย่องและการตอบรับจากสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น

9) ความร่วมมือที่เข้มแข็ง ของคนในชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเองให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนทุกมิติ ความร่วมมือของคนในชุมชนจึงเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

รูปแบบการพัฒนาบ้านดอนใน (โมเดลพื้นที่)

การพัฒนาบ้านดอนไนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้เกิดจากความร่วมมือของหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันการเงิน ในการขับเคลื่อนงานได้ยึดหลักชุมชนเป็นตัวตั้ง แนวทางและเป้าหมายของการพัฒนาเพื่อยกระดับวิสาหกิจชุมชนที่เป็นศูนย์รวมของต้นทุนบ้านดอนไน โดยพิจารณาจากทุนชุมชนที่มีอยู่แล้วจึงพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่ามากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อน ซึ่งต้องมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับโอกาสที่ดีจากทุนสังคมที่มีเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่สามารถตอบโจทย์ของชุมชนได้ นั่นคือ การเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้บ้านดอนไน ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญดังนี้

ทุนชุมชน

ทุนชุมชนเป็นสิ่งมีอยู่แล้วในพื้นที่ จากการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน เป็นจุดแข็งที่สามารถพัฒนาให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้นและถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจเรียนรู้ ทุนชุมชนที่สำคัญของบ้านดอนไนที่เกิดจากการประกอบอาชีพ เช่น การจักสาน ปลูกกล้วย ฐานการปู้ม้า วิสาหกิจแพปลาชุมชน ฟาร์มสาหร่ายพวงองุ่น การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ การทำนาเกลือ

ทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ของบ้านดอนในคือการมีบุคลากรที่มีคุณภาพ ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทั้งผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทีมงานที่เข้มแข็ง และการให้ความร่วมมือที่ดีจากคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมทำ ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

ทุนสังคม

ทุนสังคมบ้านดอนในคือการมีกัลยาณมิตรที่ดี มีการสร้างเครือข่ายทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ทำให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและหนุนเสริมให้เกิดพลังการขับเคลื่อนทุกรูปแบบ ทั้งด้านความรู้ ด้านงบประมาณ และกำลังคนที่เข้ามาเติมเต็ม

วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนในถึงแม้จะมีเพียงวิสาหกิจแพปลาชุมชน แต่ก็เป็จุดเริ่มต้นที่สำคัญของความสำเร็จในการรวมกลุ่มซึ่งได้สร้างโอกาสขยายผลไปสู่การรวมกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้

การท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนในที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงฐานเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา ซึ่งเกิดจากวิสัยทัศน์และการตั้งเป้าหมายของชุมชน โดยใช้ต้นทุนที่มีอยู่ทั้งหมดเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 5

ยกระดับสู่ความยั่งยืน

การยกระดับสู่ความยั่งยืนของการดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนของบ้านดอนใน ตำบลแหลมผักเบี้ยนั้น ประเด็นที่พบและนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่อย่างยั่งยืนโดยมีแนวทางดังนี้

เชื่อมโยงนโยบายประชารัฐ

ประชารัฐ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ที่ช่วยกันแก้ไขปัญหาและคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทยผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นโดยมีกุญแจแห่งความสำเร็จ ได้แก่ ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่แน่นอนและหนึ่งในนั้น คือคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยมีเป้าหมายในการสร้างรายได้ให้ชุมชน สิ่งที่สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน มีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ การเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยวชุมชน โดยที่จะต้องพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพตลอดต้นทางถึงปลายทางผ่าน 5 ประเด็น ได้แก่

(1) การเข้าถึงปัจจัยการผลิตทั้งด้านทรัพยากรและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน

(2) สร้างองค์ความรู้จากในชุมชน และส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างประโยชน์ต่อยอด

(3) ช่วยพัฒนาการตลาดแบบบูรณาการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ตลาดไปจนถึงช่องทางการขายใหม่ๆ

(4) การสื่อสารสร้างการรับรู้เพื่อความยั่งยืน (เน้นสร้างแรงบันดาลใจและเชื่อมโยงคนในพื้นที่ให้มีความรักและความภาคภูมิใจในสินค้าและบริการของตนเอง)

(5) ช่วยบริหารจัดการ ทั้งด้านต้นทุน บัญชี และการบริหารความเสี่ยง โดยทั้ง 5 ประเด็นหลักจะขับเคลื่อนผ่านบริษัทประชารัฐรักสามัคคี จำกัด ในรูปแบบของกิจการเพื่อสังคม Social Enterprise หรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ และระดับจังหวัด

การบริหารจัดการบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (จังหวัด) ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการบริษัท มีหน้าที่สร้างความเข้าใจในพื้นที่ บูรณาการการเชื่อมโยงของทุกภาคส่วนในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงกับคณะทำงานส่วนกลาง (2) คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐจังหวัด มีหน้าที่ ให้คำแนะนำแนวทางในการดำเนินงาน (3) กรรมการผู้จัดการ มาจากตัวแทนของภาคชุมชนที่มีความพร้อมและเข้มแข็ง มีหน้าที่ ค้นหาชุมชนที่มีความพร้อมเข้าร่วมดำเนินการกับบริษัทประชารัฐ

เชื่อมโยงนโยบายเครือข่ายเพชรสมุทรคีรี

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้สังคมมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อต้อนรับการพัฒนาตามนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งพื้นที่บ้านดอนไทรเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในเส้นทางยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาคกลางตอนล่าง โครงการ “เพชรสมุทรคีรี” ที่เกิดจากการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกันของพื้นที่ 4 จังหวัด อันประกอบด้วย สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ที่กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวตามวิถีธรรมชาติ วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญของพื้นที่อันเป็นเสน่ห์ของการท่องเที่ยว

นโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนไทรมีความคึกคักมากขึ้น นักท่องเที่ยวเริ่มรู้จัก และเข้ามาเที่ยวชมมากขึ้น โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่กระแสหลัก เช่น ชะอำ หัวหิน หาดเจ้าสำราญ ที่มีที่พักดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทุกเทศกาล ซึ่งการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของบ้านดอนไทรในจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นที่อยู่ในเส้นทางผ่านเหล่านั้น หากมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกระแสหลักเข้ามาในชุมชนได้ เช่น การแวะซื้อสินค้าของฝาก ทั้งอาหารทะเลสดจากแปปลาชุมชน ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน สหรัยพวงอ่องุ่น และปุม้า ที่เป็นสินค้าสร้างชื่อเสียงให้ชุมชน

เชื่อมโยงเครือข่ายธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ธ.ก.ส. เป็นองค์กรของรัฐที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายมาปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลอย่างเป็นทางการ ซึ่งได้ดำเนินงานสนับสนุนชุมชนและพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พร้อมยกระดับชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งมีการดำเนินงานร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง

การเชื่อมโยงเครือข่ายของ ธ.ก.ส. จะทำให้บ้านดอนในได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ดังนี้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะศึกษาดูงานในเครือข่ายของ ธ.ก.ส. ที่มาดูงานในบ้านดอนในซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา

การต้อนรับคณะต่างๆ ที่มาเยี่ยมชม ทำให้มีโอกาสดำเนินการพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการต้อนรับ และได้ขายผลิตภัณฑ์ชุมชนนํารายได้เข้าชุมชน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการไปอบรมในเครือข่ายของ ธ.ก.ส. ที่มีอยู่ทั่วประเทศ

ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการดำเนินกิจการ หรือดำเนินงานทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่ม

พัฒนาทุน พัฒนาทีม พัฒนาศักยภาพ

สำหรับชุมชนบ้านดอนในนอกจากจะมีต้นทุนของชุมชนที่ดีแล้ว ความตระหนักของคนในชุมชนก็เป็นสิ่งสำคัญรวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนนั้นจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ มาร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายที่ดีที่จะสนับสนุนชุมชนอย่างไร แต่ถ้าชุมชนไม่ตระหนัก และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ก็ไม่สามารถจะสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชนได้

ความยั่งยืนประการสำคัญชุมชนต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องพัฒนาไปพร้อมกันทั้งระบบ คือพัฒนาทุน พัฒนาทีม พัฒนาศักยภาพ นั้นหมายถึงการพัฒนาที่ตอบโจทย์ชุมชนได้ มีทรัพยากรที่สามารถใช้ได้ตลอดไป มีการสร้างทีมงานรุ่นใหม่มาเสริมเพื่อให้เกิดความแข็งแกร่ง และในขณะเดียวกันก็ติดต่อหาทางปัญญาให้กับบุคลากรที่เข้ามาร่วมทีมทำงานให้ชุมชน

แนวทางสร้างความยั่งยืน

แนวทางในการสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านดอนโน ตำบลแหลมผักเบี้ยแล้ว การดำเนินการที่ผ่านมานับว่าได้มีการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนที่ต้องการให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ตลอดจนทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนก็ยังเอื้อให้เกิดการดำเนินการในระยะยาวที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนได้ แต่หากจะมองภาพฝันที่จะให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคตนั้น ควรที่จะพิจารณาในข้อเสนอในด้านต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ

1) *มีองค์กรและกลไก* ที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการบริหารจัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2) *มีการบริหารจัดการที่เป็นธรรมและโปร่งใส* มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ และบทลงโทษ และต้องแบ่งบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ให้ชัดเจน

3) *มีการประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงาน* อย่างเป็นระบบโดยมีการตรวจสอบจากภายใน และภายนอกชุมชนเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว

1) มีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว และมีกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวและต้องสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ตลอดจนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียงทั้งแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

2) มีการดำเนินการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ของสังคมและสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนอย่างเป็นระบบ

3) มีการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนและสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และสิ่งแวดล้อม

1) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องการมีการจัดการอย่างเป็นระบบ ควบคุมและป้องกันเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนต้องสามารถสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว คนในชุมชนต้องมีความรู้ในภูมิปัญญาหรือคุณค่าของชุมชน

ด้านการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

1) มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนมีกรอบกติกา กฎระเบียบในการปฏิบัติ และรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน

2) การพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการต่างๆ การท่องเที่ยวชุมชนที่ยกระดับไปสู่ธุรกิจในรูปแบบ Social Enterprise ที่จะนำสู่การพัฒนาของชุมชนที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

3) การสร้างแนวร่วมเครือข่ายในระดับตำบล การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนบ้านดอนในควรต้องสร้างเครือข่ายในพื้นที่ ที่เป็นหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานแบบองค์รวมที่ดำเนินการพัฒนาไปพร้อมกัน เป็นการยกระดับการพัฒนาให้เกิดขึ้นในระดับตำบล จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหมู่บ้านในตำบลเดียวกันด้วยการสร้างความรู้สึกของการเป็นเจ้าของงานร่วมกัน

บรรณานุกรม

คณะทำงานชุมชนบ้านดอนโน ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี (2560). สัมภาษณ์.

22 สิงหาคม.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สนจ.เพชรบุรี. (2560). นำเสนอข้อมูล 22 สิงหาคม.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านแหลม เพชรบุรี.(2560). นำเสนอข้อมูล 22 สิงหาคม.

อิทธิพร วันดี . (2559). อิทธิเนตรโมเดล.กรุงเทพฯ:บริษัท จุดทอง จำกัด

เว็บไซต์ : www.google.co.th/ภาพทรงงานแหลมผักเบี้ย

เข้าถึงวันที่ 05/09/60

ภาคผนวก

ผู้ร่วมให้ข้อมูล

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บนวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น
บ้านดอนไทร หมู่ 2 ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี

นายศรีเพชร นามเดช

นายก อบต. แหลมผักเบี้ย

นางสาวเช่นดาว นพศรี

ปลัด อบต. แหลมผักเบี้ย

นางอัจฉรี เสริมทรัพย์

ผู้ใหญ่บ้าน ม.2 บ้านดอนไทร

นางมัทรินทร์ อนุพงศ์สิริกุล

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.2

นายโสภณ นามเดช

กรรมการศูนย์วิสาหกิจชุมชน

นางสาวบุปผา เสริมทรัพย์

กรรมการศูนย์ฯ

นางบุญญา ศรีสมศักดิ์

กรรมการศูนย์วิสาหกิจชุมชน

นายปรีชา รอดมี

นิติกร

นายกীরติ สุขใจ

นักจัดการงานทั่วไป

นายสุทธิรักษ์ ประเสริฐสันเทียะ

พัฒนาลูกค้า สนจ. เพชรบุรี

นายเดชา เปี่ยมมาลัย

พัฒนาลูกค้า สนจ. เพชรบุรี

ตั้งทางทราย ปลายทางเกลือ
โคลนก้อนสุดท้าย สู่ทรายเม็ดแรก

ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)